

СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА ДЕКЛАРУВАННЯ НЕДОСТОВІРНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

КОЗАЧИНА Анна Меружанівна - здобувачка кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ

ORCID: 0009-0006-9076-9762

УДК 343.35

DOI 10.32782/EP.2022.2.32

Актуальність. Встановлення суб'єктивної сторони кримінального правопорушення має визначальне значення, оскільки це впливає на кваліфікацію діяння, і в деяких випадках може виключати кримінальну відповідальність навіть за наявності інших елементів складу кримінального правопорушення. Встановлення суб'єктивної сторони декларування недостовірної інформації має важливе значення, оскільки кримінальне правопорушення, передбачене ст. 366-2 Кримінального кодексу України, зазнавало змін, а нині повторно криміналізоване. **Метою** статті є дослідження проблемних питань суб'єктивної сторони декларування недостовірної інформації. **Методологічний інструментарій дослідження.** Під час дослідження проблемних питань суб'єктивної сторони декларування недостовірної інформації використано такі методи: порівняльно-правовий, догматичний (логіко-юридичний), системний, індукції, дедукції, моделювання. **Наукова новизна.** З огляду на запропоновані зміни, інтелектуальний момент психічного ставлення особи до власних діянь, передбачених ч. 3 ст. 366-2 КК України, має охоплювати усвідомлення особою таких ознак: 1) предмет кримінального правопорушення; 2) обов'язок повідомлення про суттєві зміни в майновому стані; 3) власних суспільно небезпечних діянь. Вольовий момент полягає в бажанні вчинити відповідні суспільно небезпечні діяння. Інтелектуальний момент в ч. 4 і 5 ст. 366-2 КК України має охоплювати усвідомлення особою таких ознак: 1) предмет кримінального правопорушення; 2) обов'язок подан-

ня декларації та строки подання виправленої декларації; 3) власних суспільно небезпечних діянь; 4) правовий статус посади, яку займає суб'єкт декларування. Вольовий момент полягає в бажанні вчинити відповідні суспільно небезпечні діяння. **Результати дослідження.** Аргументовано, що інтелектуальний момент психічного ставлення особи до власних діянь, передбачених ст. 366-2 КК України, має охоплювати усвідомлення особою таких ознак: 1) предмет кримінального правопорушення; 2) обов'язок подання декларації та строки подання виправленої декларації; 3) власних суспільно небезпечних діянь. Вольовий момент психічного ставлення особи до власних діянь, передбачених ст. 366-2 КК України, полягає в тому, що особа бажає вчинити відповідні суспільно небезпечні діяння. **Практична значущість** полягає в тому, що у дослідженні обґрунтовано, що суб'єкт декларування не може бути притягнений до кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації, якщо неправдиві відомості надано йому членом сім'ї, і при цьому суб'єкту декларування не було відомо про недостовірність таких відомостей на момент подання декларації. Якщо недостовірні відомості, зазначені в декларації, суб'єкт декларування отримав від члена сім'ї, то відповідальність може наставати лише в тому випадку, коли суб'єкт декларування усвідомлював недостовірність таких відомостей, але попри це свідомо зазначив їх у декларації.

Ключові слова: суб'єктивна сторона, умисел, корупція, декларування, недостовірна інформація, службова особа.

Вступ

Встановлення кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації у положеннях кримінального законодавства України обумовило ряд проблем у розумінні змісту цього діяння, правильного тлумачення його окремих положень, а також проблем, пов'язаних із розмежуванням цього складу кримінального правопорушення із суміжними складами, у тому числі й адміністративних правопорушень [21; 23]. Одним із таких проблемних аспектів є суб'єктивна сторона складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366-2 КК України, що обумовлено як загальнотеоретичними аспектами у трактуванні ознак вказаного елементу складу кримінального правопорушення, так і особливостями тлумачення ознак суб'єктивної сторони безпосередньо складу декларування недостовірної інформації [10; 18; 19].

Матеріали та методи

Суб'єктивну сторону декларування недостовірної інформації досліджували В. В. Андрієшин (2020) «Ознаки суб'єктивної сторони складів злочинів, пов'язаних з використанням службових повноважень. Концепція «квазікорупційного злочину»», Д. Ф. Волонець (2021) «Кримінальна відповідальність за декларування недостовірної інформації», О. О. Дудоров, Р. О. Мовчан, В. Г. Сенік (2020) «Кваліфікація адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією (коментар судової практики)», З. А. Загинеї-Заболотенко (2019) «Окремі недоліки кримінального-правового регулювання на порушення вимог фінансового контролю», І. І. Митрофанов (2019) «Що потрібно для подолання корупції?», Д. М. Міськів (2021) «Відповідальність за декларування недостовірної інформації у кримінальному праві України», «Проблемні аспекти суб'єктивної сторони складу декларування недостовірної інформації» (2020), Д. М. Міськів та І. Б. Газдайка-Василишин (2022) «Кримінальна відповідальність за декларування недостовірної інформації та за неподання декларації суб'єктом декларування». Попри значний внесок зазначених учених в розробку про-

блемних питань суб'єктивної сторони декларування недостовірної, деякі аспекти залишилися недослідженими, зокрема через повторну криміналізацію та внесення змін до ст. 366-2 КК України.

Методи дослідження обрані з урахуванням специфіки теми й мети дослідження, зокрема: порівняльно-правовий – під час аналізу положень декриміналізованої ст. 366-1 та нової ст. 366-2 КК України щодо визначення схожих та відмінних ознак суб'єктивної сторони кримінального правопорушення; догматичний (логіко-юридичний) – з метою виявлення недоліків та вивчення можливостей удосконалення кримінально-правової норми, що передбачає відповідальність за декларування недостовірної інформації; системний – при вивченні (у результаті аналізу елементів, їх ознак і властивостей, зв'язків усередині об'єкта для вивчення цього об'єкта як єдиного цілого) тих суттєвих загальних ознак, що пов'язують частини в єдине ціле; індукції – з метою одержання загального висновку, на основі формально-логічних умовиводів, та формулювання понятійно-категоріального апарату предмету дослідження; дедукції – під час виокремлення та характеристики критеріїв диференціації кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації, на основі застосування правила співвідношення загального та часткового; моделювання – для формулювання пропозицій до чинного законодавства України стосовно кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації, які в подальшому слугуватимуть однією з передумов удосконалення правозастосовної практики [5, с. 520].

Результати й обговорення

Під суб'єктивною стороною слід розуміти психічну діяльність особи, що відображає ставлення її свідомості і волі до суспільно небезпечного діяння, яке вона вчиняє, і до його наслідків. Встановлення всіх ознак суб'єктивної сторони – завершальний етап у констатації складу кримінального правопорушення як єдиної підстави кримінальної відповідальності. Тому з'ясування суб'єктивної сторони має важливе значення [7; 16]. Значимість суб'єктивної сторони

полягає в тому, що вона: 1) є обов'язковим елементом будь-якого складу кримінального правопорушення; 2) дає можливість відмежувати суспільно небезпечне діяння від малозначного чи не кримінального караного; 3) впливає на кваліфікацію кримінального правопорушення; 4) впливає на ступінь тяжкості суспільно небезпечного діяння та на покарання [16]. На практиці встановлення суб'єктивної сторони кримінального правопорушення викликає чи не найбільше проблем, адже дана обов'язкова ознака будь-якого складу злочину або кримінального проступку перебуває всередині суб'єкта, протікає в його свідомості [2].

У доктрині кримінального права під суб'єктивною стороною розуміють сукупність обов'язкових та факультативних ознак, які характеризують внутрішню сторону кримінального правопорушення, виражену через психічне ставлення особи до вчинюваного суспільно небезпечного діяння та його наслідків. Водночас загально визнаним є віднесення до обов'язкової ознаки цього елементу складу кримінального правопорушення – вини, а до факультативних, у разі відсутності вказівки на них у конкретній статті КК України – мети, мотиву та емоційного стану [1; 2].

Відповідно до ст. 23 КК України, виною є психічне ставлення особи до вчинюваної дії чи бездіяльності, передбаченої КК України, та її наслідків, виражене у формі умислу або необережності [25]. Таким чином, законодавець встановлює дві можливі форми вини: умисел та необережність, які, в свою чергу, поділяються на певні види. При цьому кожний вид вини розглядається крізь призму двох ознак: інтелектуальної та вольової. Як слушно вказує П. Л. Фріс, інтелектуальна ознака вини характеризується усвідомленням особою суспільно небезпечного характеру власної поведінки, що охоплює розуміння об'єкта кримінального правопорушення, об'єктивної сторони (включаючи час, місце, обстановку, спосіб, знаряддя та засоби вчинення кримінального правопорушення, у випадку, коли ці ознаки включені як конструктивні у склад конкретного діяння). При вчиненні кваліфікованого або привілейованого кримінального правопору-

шення обставини, які його характеризують, також повинні охоплюватись свідомістю особи. При вчиненні кримінальних правопорушень з матеріальним складом свідомістю особи повинні охоплюватись наслідки суспільно небезпечного діяння. Вольова ж ознака вини, в свою чергу, визначається як «бажання» чи свідоме припущення» або «легковажне розрахування на недопущення» настання суспільно небезпечних наслідків своєї діяльності. Як видно, вольова сфера поширюється виключно на наслідки діяльності. При цьому різні види вольового ставлення до наслідків визначають різні види вини [2; 17].

Аналіз положень ст. 366-2 КК України вказує на те, що з суб'єктивної сторони це кримінальне правопорушення характеризується умисною формою вини, адже це прямо вказано в диспозиції ч. 1 і 2 відповідно, зокрема «Умисне внесення суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей до декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, передбаченої Законом України «Про запобігання корупції»...» [25]. Крім того, саме словосполучення «завідомо недостовірні відомості» у диспозиції ст. 366-2 КК України вказує на умисний характер такого діяння [9; 10; 11]. Проте конкретний вид умислу у досліджуваному кримінальному правопорушення законодавець не вказує.

Так, Д. Ф. Волонець проаналізував судову практику щодо притягнення до кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації на предмет конкретизації виду умислу у рішеннях суду. Так, у більшості судових рішень судді лише робили висновок про те, що кримінальному правопорушенню у вигляді декларування недостовірної інформації притаманна тільки умисна форма вини. При цьому, даний умовивід робився виключно на підставі прямої вказівки на це в ст. 366-1 КК України (нині ст. 366-2 і 366-3 КК України) (наприклад, вироки Шевченківського районного суду Харківської області від 28 березня 2019 року № 637/243/19 [26], Костянтинівського міськрайонного суду Донецької області від 1 вересня 2017 року № 233/3239/17 [27], Оржиць-

кого районного суду Полтавської області від 7 грудня 2018 року № 1-кп/543/133/18 [28]) без детального аналізу вказаного питання. Крім того, суди не визначали вид умислу, притаманний даному кримінальному правопорушенню. Отже, суди, як правило, лише обмежувались постулатом про те, що кримінальному правопорушенню у вигляді декларування недостовірної інформації притаманна лише умисна форма вини [2].

Водночас, в окремих випадках суди встановлювали не тільки умисну форму вини, але і визначали вид умислу. Так, у вироку Лисичанського міського суду Луганської області від 16 жовтня 2018 року № 415/5128/17 зазначається, що з суб'єктивної сторони кримінальне правопорушення, передбачене ст. 366-1 КК України характеризується лише прямим умислом, тобто особа усвідомлює суспільно-небезпечний характер свого діяння, передбачає його суспільно небезпечні наслідки і бажає їх настання. При цьому умисел є однією із форм вираження вини, як обов'язкової ознаки будь якого складу злочину, яка підлягає доказуванню, як на досудовому розслідуванні так і під час судового розгляду, шляхом аналізу всіх зібраних у кримінальному провадженні доказів, адже кримінальна відповідальність особи можливо лише тоді, коли буде доведено вину особи у вчиненому кримінальному правопорушенні, обов'язок по доказуванню якого, відповідно до ч. 1 ст. 92 КПК України покладається на орган державного обвинувачення [2; 26]. Як стверджує вчений, у вказаному вироку суд дійшов висновку про те, що декларуванню недостовірної інформації, як і кримінальному правопорушенню у вигляді неподання відповідної декларації, притаманна виключно умисна форма вини, вид умислу – прямий. Втім, такий умовивід, навряд чи, можна назвати доведеним, адже судом не було наведено жодних переконливих аргументів на його користь [2].

Д. М. Міськів переконує, що кримінальне правопорушення, передбачене ст. 366-2 КК України, може бути вчинено як з прямим, так і непрямим умислом. Вчений зазначає, що не можна повністю виключати можливість вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366-

2 КК України, із непрямим умислом. Наприклад, коли у суб'єкта декларування так багато об'єктів декларування, що деякі з них він не задекларував (з огляду на аналіз декларацій окремих суб'єктів на практиці такі випадки можливі), хоча при цьому усвідомлював, що міг задекларувати не все. Вказане певним чином суперечить традиціям теорії кримінального права, адже, за загальним правилом, «завідомість» вказує саме на прямий умисел. Однак, вбачається, що у наведеному прикладі особа вчиняє таке діяння все-таки з непрямим умислом [10; 11]. Схожу позицію висловлюють І. М. Копотун та деякі інші вчені [14]. Водночас М. І. Мельник, М. І. Хавронюк, В. І. Борисов та деякі інші вчені не поділяють таку думку і зазначають, що в діях особи, яка декларує недостовірну інформацію, наявний лише прямий умисел, що засвідчує слово «завідомо». За такої завідомості особа усвідомлює, що зміст відомостей, внесених нею до декларації, не відповідає дійсності [7; 13; 15]. І. І. Митрофанов у свою чергу зазначає, що суб'єктивна сторона декларування недостовірних відомостей характеризується умисною формою вини, при цьому умисел має бути прямим, за якого особа усвідомлює суспільну небезпеку свого діяння та бажає ухилитися від своєчасного подання декларації або задекларувати завідомо недостовірні відомості у декларації стосовно майна або іншого об'єкта декларування, що має вартість (коли такі відомості відрізняються від достовірних на суму понад 500 прожиткових мінімумів для працездатних осіб). Таке бажання є обов'язковим елементом суб'єктивної сторони. У цьому зв'язку слід звернути увагу на ту обставину, що інформація, зафіксована в поданій декларації, повинна бути завідомо перекрученою й особа, яка її подає, має це усвідомлювати до того моменту, коли вона заповнить електронну форму на офіційному веб-сайті НАЗК [2; 8; 13].

Як зазначають О. О. Дудоров, Р. О. Мовчан і В. Г. Сеник, вказівка на «завідомість» виключає можливість притягнення до відповідальності за необережне подання недостовірної інформації. При цьому нерідко причиною неправильного заповнення декларацій є нерозуміння положень достатньо складно-

го законодавства про запобігання корупції. Справедливими, а так само прийнятними для потреб застосування досліджуваної норми видаються міркування З. А. Загинеї-Заболотенко, яка зазначає, що якщо суб'єкт декларування не вказав в е-декларації на об'єкт нерухомості, яким користується з будь-яких підстав, передбачених законом, або не зазначив його вартості, це не може бути поставлено у вину суб'єкту декларування при кваліфікації за ст. 366-1 КК України (нині ст. 366-2 і 366-3 КК України) як подання таким суб'єктом завідомо недостовірних відомостей у е-декларації. Окрім того, вказівка на об'єкт нерухомості як місце фактичного проживання, але його відсутність у розділі 3 «Об'єкти нерухомості» е-декларації свідчить про відсутність прямого умислу на вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366-1 КК України (нині ст. 366-2 і 366-3 КК України), що виключає визнання його винним, а отже, кваліфікацію за цією статтею [3; 4].

З огляду на зазначене вище, можна стверджувати, що кримінальне правопорушення, передбачене ст. 366-2 КК України, вчиняють з умисною формою вини, зокрема з прямим умислом.

Як раніше було зазначено, прямий умисел має дві ознаки: інтелектуальну і вольову. Хоча зазначені вище вчені і досліджують суб'єктивну сторону декларування недостовірної інформації, інтелектуальний та вольовий моменти не конкретизують. Д. М. Миськів у загальному зазначає, що внесення суб'єктом декларування недостовірних відомостей до декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, має кваліфікуватися як умисне тоді, коли буде доведено, що: 1) особа достовірно знала про доходи, майно, інші активи, а також видатки, які підлягають декларуванню, знала про наявність (відсутність) у неї чи членів її сім'ї таких доходів, майна, інших активів чи видатків, а також про їх вартість; 2) бажала не вказувати таких доходів, майна, інших активів чи видатків (вказати за їх відсутності насправді), або вказати неправдиву їх вартість [10; 11]. Хоч учений і вказує на певні ознаки, які повинен усвідомлювати суб'єкт декларування під час

вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366-2 КК України, ним не визначено ознаки якого виду умислу розкрито.

На нашу думку, інтелектуальний момент психічного ставлення особи до власних діянь, передбачених ст. 366-2 КК України, має охоплювати усвідомлення особою таких ознак: 1) предмет кримінального правопорушення – завідомо недостовірні відомості; 2) обов'язок подання декларації та строки подання виправленої декларації (кандидата на посаду, щорічна, після звільнення тощо, упродовж семи днів після подання декларації суб'єкт декларування має право подати виправлену декларацію, але не більше трьох разів [25]); 3) власних суспільно небезпечних діянь (внесення недостовірних відомостей до декларації та її оприлюднення на сайті НАЗК з урахуванням строків та допустимої кількості подання виправленої декларації). Вольовий момент психічного ставлення особи до власних діянь, передбачених ст. 366-2 КК України, полягає в тому, що особа бажает вчинити відповідні суспільно небезпечні діяння (внести недостовірні відомості до декларації та її оприлюднити на сайті НАЗК з урахуванням строків та допустимої кількості подання виправленої декларації).

З огляду на запропоновані зміни, зокрема доповнення ст. 366-2 КК України частинами 3–5, вважаємо доцільним визначити ознаки прямого умислу цих діянь. Так, інтелектуальний момент психічного ставлення особи до власних діянь, передбачених ч. 3 ст. 366-2 КК України, має охоплювати усвідомлення особою таких ознак: 1) предмет кримінального правопорушення – завідомо недостовірні відомості; 2) обов'язок повідомлення про суттєві зміни в майновому стані; 3) власних суспільно небезпечних діянь (внесення недостовірних відомостей до повідомлення про суттєві зміни в майновому стані та її оприлюднення на сайті НАЗК). Вольовий момент полягає в бажанні вчинити відповідні суспільно небезпечні діяння (внести недостовірні відомості до повідомлення про суттєві зміни в майновому стані та їх оприлюднити на сайті НАЗК).

Інтелектуальний момент в ч. 4 і 5 ст. 366-2 КК України має охоплювати усвідомлення особою таких ознак: 1) предмет кримінального правопорушення – завідомо недостовірні відомості; 2) обов'язок подання декларації та строки подання виправленої декларації (кандидата на посаду, щорічна, після звільнення тощо, упродовж семи днів після подання декларації суб'єкт декларування має право подати виправлену декларацію, але не більше трьох разів [25]); 3) власних суспільно небезпечних діянь (внесення недостовірних відомостей до декларації та її оприлюднення на сайті НАЗК з урахуванням строків та допустимої кількості подання виправленої декларації); 4) правовий статус посади, яку займає суб'єкт декларування, зокрема чи є вона службовою особою, яка займає відповідальне становище (ч. 4 зазначеної статті) або службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище (ч. 5 зазначеної статті). Вольовий момент полягає в бажанні вчинити відповідні суспільно небезпечні діяння (внести недостовірні відомості до декларації та її оприлюднити на сайті НАЗК з урахуванням строків та допустимої кількості подання виправленої декларації).

Інші ознаки суб'єктивної сторони як мотив, мета та емоційний стан є факультативними ознаками, а тому на кваліфікацію декларування недостовірної інформації не впливає. Попри те, що законодавець в ст. 366-2 КК України вказав на умисну форму вини, її встановлення під час досудового розслідування чи судового розгляду становить складнощі.

Так, аналіз судової практики свідчить, що якщо особа сумлінно помилялась щодо протиправності вчиненого нею діяння, ознаки якого як кримінальне правопорушення, передбачені КК України і нормативним актом, договором або правовим звичаєм, який не є законом про кримінальну відповідальність, то вона через відсутність вини кримінальній відповідальності не підлягає. У разі, коли з урахуванням обставин провадження особа могла уникнути такої помилки, її діяння вважається вчиненим через необережність. Перевага такого варіанту розв'язання проблеми (порівняно з уточненням легально-

го описання умислу, в основу якого можна було б покласти диз'юнкцію – усвідомлення особою суспільної небезпеки свого діяння чи його протиправності) вбачається в тому, щоб наголос зроблено не на незнанні закону (а тому скасовувати відповідну конституційну презумпцію, з огляду на її прагматизм, у жодному разі не треба), а на помилці – неправильному сприйнятті змісту нормативно-правового акта чи іншого відмінного від КК України джерела (у випадку зі ст. 366-2 КК України – передусім положень розділу VII «Фінансовий контроль» Закону України «Про запобігання корупції») [3; 22].

Під час притягнення осіб до кримінальної відповідальності викликає складнощі розмежування умислу і технічної помилки під час заповнення декларації. У такому випадку слід акцентувати увагу на загальну кількість подібних об'єктів декларування та наявності необхідної документації, необхідної для заповнення декларації (правовстановлюючі документи, інформативні документи про об'єкт декларування, тощо) [24].

Ще одним проблемним питанням під час доведення умислу та вини загалом є внесення чи не внесення відомостей до декларації, які надає член сім'ї. Так, суб'єкт декларування не може бути притягнений до адміністративної або кримінальної відповідальності за подання в декларації недостовірних відомостей, які були надані йому членом сім'ї, якщо суб'єкту декларування не було відомо про недостовірність таких відомостей на момент подання декларації. Якщо недостовірні відомості, зазначені в декларації, суб'єкт декларування отримав від члена сім'ї, то відповідальність може наставати лише в тому випадку, коли суб'єкт декларування усвідомлював недостовірність таких відомостей, але попри це свідомо зазначив їх у декларації [3].

У разі відмови члена сім'ї суб'єкта декларування надати будь-які відомості чи їх частину для заповнення декларації суб'єкт декларування зобов'язаний зазначити про це в декларації, відобразивши всю відому йому інформацію про такого члена сім'ї, визначену п. 1–12 ч. 1 ст. 46 Закону України «Про запобігання корупції» [25]. Виходить так, що потенційний корупціонер може

не заповнювати відомості про майно своїх членів сім'ї, обґрунтовуючи це відсутністю відомостей або відмовою вказаних осіб надати певні відомості [3; 20]. Зрозуміло, що констатація відсутності обізнаності особи про недостовірність поданої нею у декларації інформації не може базуватись інше на словах цієї особи та інших зацікавлених осіб. Зокрема, факт подання особою неправдивих відомостей у декларації має оцінюватись у сукупності з її попередньою та наступною поведінкою. Вчені відзначають, що суб'єктивні процеси є такими, що прямо не спостерігаються; їх не можна виміряти якимись приладами. Вину як щось суб'єктивне можна визначити тільки шляхом аналізу та оцінки об'єктивних обставин вчиненого особою правопорушення. Тому досягнення істини при дослідженні суб'єктивних властивостей вчиненого діяння є відносним і цілком залежить, з одного боку, від сукупності об'єктивних фактів, зібраних і зафіксованих у встановленому порядку як докази, та, з іншого, від самого правозастосувача, його досвіду, знань, суб'єктивних особливостей [3].

Висновки

Науково доведено, що кримінальне правопорушення, передбачене ст. 366-2 КК України, вчиняють з умисною формою вини, зокрема з прямим умислом.

Аргументовано, що інтелектуальний момент психічного ставлення особи до власних діянь, передбачених ст. 366-2 КК України, має охоплювати усвідомлення особою таких ознак: 1) предмет кримінального правопорушення – завідомо недостовірні відомості; 2) обов'язок подання декларації та строки подання виправленої декларації (кандидата на посаду, щорічна, після звільнення тощо, упродовж семи днів після подання декларації суб'єкт декларування має право подати виправлену декларацію, але не більше трьох разів); 3) власних суспільно небезпечних діянь (внесення недостовірних відомостей до декларації та її оприлюднення на сайті НАЗК з урахуванням строків та допустимої кількості подання виправленої декларації). Вольовий момент психічного ставлення особи до власних діянь, передбачених ст. 366-2 КК України, полягає в тому,

що особа бажає вчинити відповідні суспільно небезпечні діяння (внести недостовірні відомості до декларації та її оприлюднити на сайті НАЗК з урахуванням строків та допустимої кількості подання виправленої декларації).

З огляду на запропоновані зміни, інтелектуальний момент психічного ставлення особи до власних діянь, передбачених ч. 3 ст. 366-2 КК України, має охоплювати усвідомлення особою таких ознак: 1) предмет кримінального правопорушення – завідомо недостовірні відомості; 2) обов'язок повідомлення про суттєві зміни в майновому стані; 3) власних суспільно небезпечних діянь (внесення недостовірних відомостей до повідомлення про суттєві зміни в майновому стані та її оприлюднення на сайті НАЗК). Вольовий момент полягає в бажанні вчинити відповідні суспільно небезпечні діяння (внести недостовірні відомості до повідомлення про суттєві зміни в майновому стані та їх оприлюднити на сайті НАЗК).

Інтелектуальний момент в ч. 4 і 5 ст. 366-2 КК України має охоплювати усвідомлення особою таких ознак: 1) предмет кримінального правопорушення – завідомо недостовірні відомості; 2) обов'язок подання декларації та строки подання виправленої декларації (кандидата на посаду, щорічна, після звільнення тощо, упродовж семи днів після подання декларації суб'єкт декларування має право подати виправлену декларацію, але не більше трьох разів); 3) власних суспільно небезпечних діянь (внесення недостовірних відомостей до декларації та її оприлюднення на сайті НАЗК з урахуванням строків та допустимої кількості подання виправленої декларації); 4) правовий статус посади, яку займає суб'єкт декларування, зокрема чи є вона службовою особою, яка займає відповідальне становище (ч. 4 зазначеної статті) або службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище (ч. 5 зазначеної статті). Вольовий момент полягає в бажанні вчинити відповідні суспільно небезпечні діяння (внести недостовірні відомості до декларації та її оприлюднити на сайті НАЗК з урахуванням строків та допустимої кількості подання виправленої декларації).

Обґрунтовано, що суб'єкт декларування не може бути притягнений до кримінальної відповідальності за декларування недостовірної інформації, якщо неправдиві відомості надано йому членом сім'ї, і при цьому суб'єкту декларування не було відомо про недостовірність таких відомостей на момент подання декларації. Якщо недостовірні відомості, зазначені в декларації, суб'єкт декларування отримав від члена сім'ї, то відповідальність може наставати лише в тому випадку, коли суб'єкт декларування усвідомлював недостовірність таких відомостей, але попри це свідомо зазначив їх у декларації.

Література

1. Андрієшин В. В. Ознаки суб'єктивної сторони складів злочинів, пов'язаних з використанням службових повноважень. Концепція «квазікорупційного злочину». *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2020. № 1. С. 221–227. DOI: 10.31733/2078-3566-2020-1-221-228.
2. Волонець Д. Ф. Кримінальна відповідальність за декларування недостовірної інформації : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2021. 229 с.
3. Дудоров О. О., Мовчан Р. О., Сенник В. Г. Кваліфікація адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією (коментар судової практики). Київ : Дакор, 2020. 508 с.
4. Загиней-Заболотенко З. А. Окремі недоліки кримінального-правового реагування на порушення вимог фінансового контролю. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2019. № 2. С. 14–31.
5. Козачина А. М. Відмежування декларування недостовірної інформації від суміжних кримінальних правопорушень. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі* : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 9–10 груд. 2021 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. С. 518–520
6. Кримінальне право України: Загальна частина : підручник / [В. Я. Тацій, В. І. Тютюгін, В. І. Борисов та ін.]; за ред.
7. Кримінальне право України: Особлива частина : підручник / [В. Я. Тацій, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.]; за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 6-те вид., перер. і доп. Харків : Право, 2021. 768 с.
8. Митрофанов І. І. Що потрібно для подолання корупції? *Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції* : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., (Харків, 31 берез. 2017 р.). Харків, 2017. С. 125–126.
9. Міськів Д. М. Відповідальність за декларування недостовірної інформації у кримінальному праві України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Львів, 2021. 291 с.
10. Міськів Д. М. Проблемні аспекти суб'єктивної сторони складу декларування недостовірної інформації. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2020. Вип. 52. С. 69–81.
11. Міськів Д. М., Газдайка-Василишин І. Б. Кримінальна відповідальність за декларування недостовірної інформації та за неподання декларації суб'єктом декларування : монографія. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 300 с.
12. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / [Д. С. Азаров, В. К. Гришук, А. В. Савченко та ін.]; за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея. Київ : Юрінком Інтер, 2016. 1064 с.
13. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / [Д. С. Азаров, В. К. Гришук, А. В. Савченко та ін.]; за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 1104 с.
14. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за заг. ред. Копотуна І. М. Київ : Професіонал, 2021. 932 с.
15. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 11-те вид., переробл. та доповн. Київ : Дакор, 2019. 1384 с.
16. Пономаренко О. М. Кримінальна відповідальність за погрозу або насильство

щодо службової особи чи громадянина, який виконує громадський обов'язок : дис. ... д-ра філософії : 081 «Право». Київ, 2022. 258 с.

17. Франчук В. В., Корецька-Шукієвич Д. Д. Правопорушення, пов'язані з корупцією: адміністративно-правові засади протидії : монографія. Варшава : ЛьвДУВС, 2021. 183 с.

18. Юріков О. О. Звільнення від відбування покарання з випробуванням за вчинення корупційних кримінальних правопорушень і кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією, на підставі угод. *Нове українське право*. 2021. № 5. С. 146–151. DOI: <https://doi.org/10.51989/NUL.2021.5.21>.

19. Babanina V. Structure of Mechanism of Implementation of Criminal Legislation. *Scientific Journal of the National Academy of Internal Affairs*. 2019 № 24 (2). P. 81–86. DOI: <https://doi.org/10.33270/01191112.81>.

20. Babanina V., Ivashchenko V., Grudzur O., Yurikov O. Criminal protection of children's life and health: international experience. *Revista Cuestiones Politicas*. 2021. Vol. 39. Num. 71. P. 350–365. DOI: <https://doi.org/10.46398/cuestpol.3971.18>.

21. Cherniavskiy S., Babanina V., Vartyletska I., Mykytchuk O. Peculiarities of The Economic Crimes Committed with the Use of Information Technologies. *European Journal of Sustainable Development*. 2021. № 10 (1). P. 420–431. DOI: <https://doi.org/10.14207/ejsd.2021.v10n1p420>.

22. Cherniei V., Cherniavskiy S., Babanina V., Ivashchenko V. Criminal remedies and institutional mechanisms for combating corruption crimes: the experience of Ukraine and international approaches. *Juridical Tribune*. 2022. Vol. 12. Num. 2. P. 227–245. DOI: [10.24818/TBJ/2022/12/2.05](https://doi.org/10.24818/TBJ/2022/12/2.05).

23. Cherniei V., Cherniavskiy S., Babanina V., Tykhonova O. Criminal Liability for Cryptocurrency Transactions: Global Experience. *European Journal of Sustainable Development*. 2021. № 10 (4). P. 304–316. DOI: <https://doi.org/10.14207/ejsd.2021.v10n4p304>.

24. Cherniei V., Cherniavskiy S., Dzhuzha A., Babanina V. Combating credit fraud: experience of Ukraine and some other

European Countries. *Amazonia Investiga*. 2021. № 10 (42). P. 93–102. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2021.42.06.9>.

25. Law of Ukraine No. 1700-VII «On Prevention of Corruption». (October, 2014). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#n439>.

26. Verdict of Shevchenkiv District Court of Kharkiv Region No. 637/243/19. (March, 2019). Retrieved from <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/80812543>.

27. Verdict of the Kostyantyniv city district court of the Donetsk region No. 233/3239/17. (September, 2017). Retrieved from <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/68575626>.

28. Verdict of the Orzhysky District Court of the Poltava Region No. 1-kp/543/133/18. (December, 2018). Retrieved from <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/78393344>.

Kozachyna A. M. – graduate of the Department of Criminal Law of the National Academy of Internal Affairs

ORCID: 0009-0006-9076-9762

THE SUBJECTIVE SIDE OF DECLARING FALSE INFORMATION

Topicality. Establishing the subjective side of a criminal offense is of decisive importance, as it affects the qualification of the act, and in some cases may exclude criminal liability even in the presence of other elements of the criminal offense. Establishing the subjective side of declaring false information is important, since the criminal offense provided for in Art. 366-2 of the Criminal Code of Ukraine, has undergone changes, and is now re-criminalized. **The purpose** of the article is to study the problematic issues of the subjective side of declaring inaccurate information. **Methodological tools of research.** During the study of the problematic issues of the subjective side of declaring unreliable information, the following methods were used: comparative-legal, dogmatic (logical-legal), systematic, induction, deduction, modeling. **Scientific novelty.** In view of the proposed changes, the intellectual aspect of a person's mental attitude towards his own actions, provided for in Part 3 of Art. 366-2 of the Criminal Code of Ukraine, must include the person's awareness of

the following signs: 1) the subject of a criminal offense; 2) the obligation to notify about significant changes in property status; 3) own socially dangerous actions. The moment of will consists in the desire to commit corresponding socially dangerous acts. The intellectual moment in the 4th and 5th century. 366-2 of the Criminal Code of Ukraine must include the person's awareness of the following signs: 1) the subject of a criminal offense; 2) the obligation to submit a declaration and the deadline for submitting a corrected declaration; 3) own socially dangerous actions; 4) the legal status of the position held by the subject of the declaration. The moment of will consists in the desire to commit corresponding socially dangerous acts. **Research results.** It is argued that the intellectual moment of a person's mental attitude to his own actions, provided for in Art. 366-2 of the Criminal Code of Ukraine, must include the person's awareness of the following signs: 1) the subject of a criminal offense; 2) the obligation to submit a declaration and the deadline for submitting a corrected

declaration; 3) own socially dangerous actions. Voluntary moment of a person's mental attitude to his own actions, provided for in Art. 366-2 of the Criminal Code of Ukraine, consists in the fact that a person wants to commit corresponding socially dangerous acts. **The practical significance** is that the research substantiates that the subject of the declaration cannot be held criminally liable for declaring false information, if the false information was provided to him by a family member, and at the same time the subject of the declaration was not aware of the unreliability such information at the time of submission of the declaration. If the subject of the declaration received inaccurate information specified in the declaration from a family member, then responsibility can arise only in the event that the subject of the declaration was aware of the unreliability of such information, but nevertheless deliberately noted it in the declaration.

Key words: subjective side, intention, corruption, declaration, unreliable information, official.